

Nytt fra EFTA- og EU-domstolen

Martin Andresen, Arbeids- og velferdsdirektoratet
12. september 2025

Agenda

- Nytt fra EFTA-domstolen
- Nytt fra EU-domstolen
 - Saker avgjort etter oktober 2024
 - Forslag til dom (to saker)

Saker fra EFTA-domstolen

Martin Andresen, Arbeids- og velferdsdirektoratet
12. september 2025

EFTA-domstolen sak E-9/23 – planlagt behandling

- ESA reiste sak mot Norge i 2023 for brudd på EØS-avtalen artikkel 36 (fri bevegelighet for tjenester) og trygdeforordningen artikkel 20 (planlagt behandling i andre EØS-land)
 - Kjernen i saken: ESA mener at Norge har for streng praksis mht. retten til å motta sykehusbehandling i andre EØS-land
 - Lang prosess – dialog med ESA tilbake til 2014
- I dom av 7.5.2025 avviste EFTA-domstolen saken
- Begrunnelse: ESA hadde endret omfanget og arten av de påståtte overtredelsene i søksmålet for EFTA-domstolen sammenlignet med det som hadde vært gjenstand for den administrative prosedyren. Ergo var søksmålsvilkårene i ODA artikkel 31 ikke oppfylt.

EFTA-domstolen sak E-1/24 og 7/24

- Disse to sakene gjelder verken fri bevegelighet eller trygdekoordinering, de gjelder hvitvaskingsregelverk
 - Grunnen til at sakene likevel har interesse, er at EFTA-domstolen sier noe om forholdet mellom EØS-avtalen og EUs pakt («charter») om grunnleggende rettigheter.
 - Pakten er primærrett, og har mye til felles med EMK
 - Noen materielle ulikheter, f.eks. er pakten tydeligere enn EMK når det gjelder personvern
 - Ulik jurisdiksjon. EMD vs. CJEU / EFTA-domstolen
- EFTA-domstolen om forholdet til EØS-avtalen:
 - Alle EØS-land er bundet av EMK (avsnitt 54 i dommen)
 - EMK er minimumsstandarden, pakten kan også gi rettigheter utover EMK (avsnitt 56 i dommen)
 - I denne saken er det ingen reell forskjell mellom pakten og EMK (avsnitt 56 i dommen) – praktisk betydning for Nav?

To tidligere saker fra EU-domstolen

- Sak 333/13 *Dano*, avsnittene 85-91 (spørsmål 4): *EU-domstolen har kun kompetanse til å tolke pakten om grunnleggende rettigheter i EU-rettslige spørsmål, ikke i saker som gjelder intern lovgivning.*
 - Dette følger av TEUV artikkel 267
- Når det gjelder spørsmål om unionsborgerskap og trygderettigheter sier domstolen at landene ikke gjennomfører EU-rett når de fastsetter vilkårene for særlige ikke-avgiftsbaserte ytelser (trygdeforordningen artikkel 70)
 - Begrunnes med at vilkårene verken framgår av trygdeforordningen, Unionsborgerdirektivet eller «annen sekundærrett»
 - Dano kunne ikke påberope seg pakten
- Sak C-709/20 *CG*: Når en unionsborger har fått oppholdsrett etter nasjonal lovgivning (dvs. at det ikke forelå grunnlag etter Unionsborgerdirektivet): Personen har benyttet seg av retten til fri bevegelighet (TEUV artikkel 21), og saken er dermed et EU-rettslig spørsmål (avsnitt 86). Ettersom vi er utenfor sekundærretten, anvender derfor EU-domstolen paktens artikkel 1 (rett til et verdig liv), artikkel 7 (rett til familieliv) og artikkel 24 «barnets beste») og sier at familien har rett til sosial stønad
 - CG kunne påberope seg pakten

Forsøksvis konklusjon

- Pakten om grunnleggende rettigheter er relevant også ved tolkning av EØS-avtalen
- Det er uklart om den gir noe særlig i tillegg til EMK på områdene fri bevegelse og trygdekoordinering
 - Pakten kan være et tolkningsmoment (f.eks. artikkel 24, «barnets beste»), men er ikke et selvstendig regelverk som gir rettigheter ut over det som følger av sekundærretten
- For NAV sitt vedkommende vil det først og fremst si trygdeforordningene, unionsborgerdirektivet, arbeidstakerforordningen og EURES-forordningen
 - Pluss – selvfølgelig – GDPR

Avgjorte saker fra EU-domstolen – et utvalg

Martin Andresen, Arbeids- og velferdsdirektoratet
12. september 2025

Avgjorte saker

C-257/24 (Bistand til funksjonshemmede)

C-203/24 (Lovvalg arbeid i to eller flere land)

C-397/23 (fri bevegelse)

Sak C-257/24 Bistand til funksjonshemmede.

Fortolkningsdom avsagt 10. juli 2025

- Tyskland gir støtte i form av tjenester (bistand) i skolen for at personer med funksjonshemming kan fullføre utdanning på samme vilkår som andre.
- Faktum, kort oppsummert: Søkeren er tysk og irsk statsborger og har stort bistandsbehov. Hun bor i Belgia og går på skole i Aachen (tysk by, rett ved grensen til Belgia). Mor arbeider som lege i Aachen, far er pensjonist. Søker er medlem av tysk «Krankenkasse».
- Fra og med skoleåret 2020/21 har Tyskland nektet å dekke utgifter til nødvendig bistand i skolen (15 t/u). Begrunnelsen er at søker bor i Belgia, ikke i Tyskland.
- Hovedspørsmålet er om hun etter EØS-retten kan kreve at Tyskland gir slik nødvendig bistand.

Sak C-257/24 - EU-domstolens svar (1)

1: Ytelsen (bistand til funksjonshemmede ved skolegang) er *ikke* omfattet av trygdeforordningen artikkel 3

- Begrunnelse: Ordningen baserer seg ikke på objektive kriterier, f.eks. en bestemt uføregrad – den forutsetter individuell vurdering av behov, og er derfor ikke en «trygdeytelse» i forordningens forstand (se særlig dommens avsnitt 26-30)
- Ordningen er heller ingen særskilt, ikke avgiftspliktig kontantytelse (jfr. trygdeforordningen art. 70), ettersom den ikke er oppført i bilag X til forordningen (dommens avsnitt 31)

Sak C-257/24 - EU-domstolens svar (2)

2: Arbeidstakerforordningen art. 7 nr. 2 er til hinder for en lovgivning som forutsetter at barnet bor i Tyskland

- Begrunnelse: Et slikt bostedskrav går lenger enn det som er nødvendig for å oppnå målet om at det skal være en reell forbindelse («genuine link») mellom søker og kompetent stat. I henhold til domstolens faste praksis skal grensearbeidere som bidrar økonomisk til vertsstatens sosialpolitikk gjennom skatter og trygdeavgifter som de betaler i denne staten i løpet av sin ansettelse der, blant annet kunne nyte godt av sosiale fordeler på samme vilkår som bosatte arbeidstakere (se særlig dommens avsnitt 48 og 49).

3: Ut fra svarene på 1 og 2 er det ikke nødvendig å besvare spørsmål om primærretten (fri bevegelighet for personer, TEUV art 21)

Sak C-203/24 – lovvalg, arbeid i to eller flere land

Fortolkningsdom avsagt 4. september 2025

- Personen arbeider på en lekter på Rhinen, arbeidslandene er Nederland, Belgia og Tyskland. Arbeidsgiver er basert i Liechtenstein. Arbeidet i bostedslandet Nederland utgjorde i 2016 ca. 22 % av totalt arbeidsomfang.
 - Art. 11.4 (flaggstatbestemmelsen) får ikke anvendelse – lekteren er ikke «skip til sjøs»
- Spørsmål til EU-domstolen:
- (1) Er grensen på 25 % arbeid i gjennomføringsforordningen art 14 nr. 8 absolutt, eller er det rom for skjønn der andre faktorer tas i betraktning?
- (2) Hvordan skal 12-månedersperioden i gjennomføringsforordningen artikkel 14 nr. 10 beregnes?

Sak C-203/24 – EU-domstolens fortolkningsdom

- Grensen på 25 % arbeid i gjennomføringsforordningen art 14 nr. 8 markerer en absolutt nedre grense – det er ikke rom for skjønn der andre faktorer tas i betraktning
- Begrunnelse: Bestemmelsens ordlyd (dommens avsnitt 50) og formål (avsnitt 51).
 - Avsnitt 50: «Ordlyden i denne bestemmelsen [levner] lite rom for tvil om at dersom 25 % av kriteriene knyttet til arbeidstid og/eller godtgjørelse ikke er oppfylt, kan det ikke fastslås at en vesentlig del av den ansatte virksomheten utføres i den berørte medlemsstaten.

Sak C-203/24 – EU-domstolens fortolkningsdom

- Avsnitt 51 (redigert):
 - Det å akseptere at en arbeidstaker som har utført mindre enn 25 % av all sin yrkesvirksomhet på bostedsstatens territorium, kan være underlagt lovgivningen i denne staten i henhold til artikkel 13(1)(a) i forordning nr. 883/2004, vil være å se bort fra den unntaksmessige karakteren av tilknytningsfaktorene fastsatt i artikkel 12 til 14 i nevnte forordning, inkludert de som gjelder bostedsstaten. Videre vil det skape usikkerhet i anvendelsen av lovvalgsreglene fastsatt i avdeling II i nevnte forordning
- Spørsmål 3 i forelegget gjelder perioden på 12 måneder for å fastlegge at personen er i en «varig» situasjon med arbeid i to land. Svaret er at perioden skal fastsettes ut fra situasjonen framover i tid, med utgangspunkt i det tidspunktet personen begynte å arbeide i to eller flere land. (Dommens avsnitt 57-61)

Sak C-397/23 *FL* – Oppholdsrett etter Unionsborgerdirektivet

Fortolkningsdom avsagt 1. august 2025

- Unionsborgerdirektivet, artikkel 7, sammenholdt med art. 3 og artikkel 2 nr. 2: Oppholdsrett for familiemedlemmer i «rett oppad- og nedadstigende linje» (dvs. barn og foreldre)
 - Barnet i denne saken var statsborger i et annet EU-land, og bodde med den andre forelderen i Tyskland. Foreldrene er samboere, ikke gift.
- Spørsmål til EU-domstolen: Kan oppholdsrett avledes fra mindreårige barn i et tilfelle der den *andre* forelderen har oppholdsrett, og har barnet boende hos seg?
- Søker (*FL*) hadde oppholdsrett som arbeidssøker, men en oppholdsrett for å «utøve foreldremyndighet» etter intern tysk rett gir også adgang til sosiale ytelser – i motsetning til opphold som arbeidssøker, der unionsborgerdirektivet artikkel 24 nr. 2 («Ikke urimelig byrde») får anvendelse.

Sak C-397/23 FL – EU-domstolens svar

- Domstolen anvendte likebehandlingsregelen i Unionsborgerdirektivet artikkel 24 nr. 1. I dommens avsnitt 49 sier domstolen:
 - Den nasjonale lovgivningen som er omhandlet i hovedsaken gir opphav til direkte diskriminering på grunnlag av barnets nasjonalitet. Den er derfor i strid med artikkel 24 nr. 1 i direktiv 2004/38, ved at den ikke gir barnets forelder, som er statsborger i en annen medlemsstat, oppholdsrett med det formål å gjøre det mulig for forelderens å utøve foreldreansvaret for barnet, mens et tysk barn i en slik situasjon kan dra nytte av at barnets forelder, som er statsborger i en annen medlemsstat, oppholder seg i Tyskland for samme formål.
- Domstolen konkluderer derfor med at
 - Unionsborgerdirektivet er til hinder for lovgivning i en medlemsstat som sier at en oppholdstillatelse, fastsatt i nasjonal lovgivning med det formål å tillate utøvelse av foreldremyndighet, ikke kan utstedes til en unionsborger som har foreldreansvar for sitt mindreårige barn, utelukkende fordi det mindreårige barnet, selv om det også er unionsborger [...] ikke har statsborgerskap i den medlemsstaten.

Saker under behandling med forslag til dom

Martin Andresen, Arbeids- og velferdsdirektoratet
12. september 2025

Forslag til dom - trygdekoordinering

Sak C-743/23 (lovvalg)
Forente saker C-296 til C-307
(familieytelser)

Lovvalg – sak C-743/23

Forslag til dom 5. juni 2025

- Problemstilling: Personen arbeider i to EU-land, men det meste arbeidet gjøres i et tredjeland. Skal aktiviteten i et tredjeland tas med i betraktning når det skal fastsettes hvilket land som blir lovvalgsland, eller tas det bare hensyn til aktiviteten i de to EU-landene? - Trygdeforordningen art 13, og (særlig) gjennomføringsforordningen art. 14 nr. 8.
- Generaladvokatens forslag til dom:
 - For å avgjøre om en person som vanligvis utøver lønnet virksomhet i to eller flere medlemsstater er underlagt lovgivningen i bostedsstaten, krever begrepet «vesentlig del av virksomheten» at man tar hensyn til all virksomheten til denne personen, inkludert den som utøves i tredjeland, og ikke bare den virksomheten vedkommende utfører i medlemsstatene.

Familieytelser - sakene C-296/24 *Jouxy* (og ti andre saker med nummer C-297/24, C-298/24 osv.).

- Problemstilling: Har *steforeldre* rett til familieytelser fra arbeidslandet etter trygdeforordningen når de forsørger barnet?
- Trygdeforordningen art. 1 bokstav i) nr. 3:
 - «Dersom en person, etter lovgivningen som får anvendelse i henhold til nr. 1 og 2, anses som et familiemedlem eller et husholdningsmedlem bare dersom han/hun bor sammen med den som er medlem i trygdeordningen eller er pensjonist, skal dette vilkåret anses oppfylt dersom han/hun i hovedsak forsørges av medlemmet i trygdeordningen eller pensjonisten»
- I tillegg er mange andre rettslige grunnlag trukket fram: TEUV art. 45, arbeidstakerforordningen art. 7 nr. 2, unionsborgerdirektivet art. 2 nr. 2 og den europeiske sosialpakt

Familieytelser - sakene C-296/24 *Jouxty* (og ti andre). Forslag til dom 12. juni 2025

- Begrepet «bidra til forsørgelsen» for et [særkulls]barn til en som er ektefelle / samboer med en grensearbeider, slik det er brukt av domstolen i rettspraksis om tolkningen av artikkel 45 i TEUV, artikkel 1(i) og artikkel 67 i trygdeforordningen og artikkel 7 nr. 2 i arbeidstakerforordningen ...
- må forstås slik at et barn av ektefellen eller samboer til en grensearbeider med rette antas å indirekte nyte godt av de aktuelle familieytelsene når barnet bor i den felles husholdningen i en familieenhet med denne grensearbeideren. Eksistensen av en slik felles husholdning gir rett til de familieytelsene som er fastsatt i den medlemsstaten der arbeidstakeren utøver lønnet virksomhet, på samme vilkår som gjelder for barn med et direkte barn/forelder-forhold til arbeidstakeren.

**Mange interessante betraktninger og analyser av et komplisert spørsmål.
Anbefales!**